

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ K EKONOMIKE MSP V EUROREGIÓNOCH

1.1 Cezhraničný región, euroregión a euroregionálne združenie

Cezhraničný región je región lokalizovaný na oboch stranách hranice. Je to región, ktorý svojimi znakmi regionálnej delimitácie má cezhraničný charakter. V praxi európskych integračných zoskupení sa najčastejšie zvyrazňujú tieto tri znaky:¹

- geografická jednota
- kultúrna identita alebo príbuznosť
- cezhraničná spolupráca

Euroregión je zvláštnym druhom cezhraničných regiónov, pre ktorý je charakteristickým znakom vyšší stupeň inštitucionalizácie štruktúr cezhraničnej spolupráce (napr. spoločné euroregionálne kancelárie, sekretariáty, rady euroregiónov alebo pracovné skupiny).² Základom je vždy zmluva uzatvorená medzi oprávnenými subjektami najmenej dvoch susedných štátov na lokálnej samosprávnej úrovni.

Samotní zástupcovia Malokarpatského euroregiónu chápu euroregión ako geograficky špecifikované územie zahrňujúce pohraničné oblasti dvoch alebo viacerých krajín, ktorých miestne susedstvá sa zaviazali spolupracovať na rôznej úrovni a v rôznych oblastiach. Z tohto dôvodu je rozvoj cezhraničnej spolupráce na jednej strane užitočná zložka aktivít zameraných na rast životnej úrovne v týchto oblastiach (umiestnených na perifériách od centier ich krajín, najmenej rozvinutých a posledných v získavaní spoločných hodnôt vytvorených spoločnosťou) a na druhej strane to prispieva k vzájomnému zblížovaniu, odstraňovaniu stereotypov a antagonizmu, ako aj zlepšovaniu medzietnických vzťahov.³

^{1,2} <http://kosice.regionet.sk/regrozvoj.htm>

³ REBISZ, S.: Prospects for economic trans-border co-operation within the Carpathian Euroregion from the Polish perspective. In: MARCINČIN, A. – MITRYAYEVA, S.: *Carpathian Euroregion: Prospects for Economic Trans-border Co-operation*. Prešov - Užgorod : Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, Strategies Studies Foundation, 2001, s. 50

Euroregionálne združenia vystupujú v mene euroregiónov navonok. Sú to neziskové organizácie vo forme združenia právnických osôb a orientujú sa na oblasť cezhraničnej spolupráce v rámci regionálneho rozvoja. Ich cieľom je vytvoriť väzby a zmluvné vzťahy v hraničných oblastiach tak, aby sa dali prijímať spoločné riešenia hospodárskych a spoločenských problémov prostredníctvom cezhraničnej integrácie medzi regiónmi na mikroúrovni.⁴

1.2 Cezhraničná spolupráca a euroregióny v EÚ

1.2.1 Cezhraničná spolupráca

Najefektívnejším nástrojom na postupné zoslabovanie vplyvu hranice sa stáva cezhraničná spolupráca, ktorá je v modernej Európe zároveň dôležitou súčasťou integračných procesov. Je podporovaná prostredníctvom viacerých medzinárodných zmlúv a dokumentov. Jej rozvoj najpodstatnejšie ovplyvnil Európsky rámcový dohovor (ERD) o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi. Bol podpísaný v španielskom Madride 21. mája 1980, platnosť nadobudol 22. decembra 1981, ku koncu roku 2000 bol ratifikovaný 33 členskými štátmi Rady Európy.

Za cezhraničnú spoluprácu sa v ňom považujú všetky aktivity zamerané na posilnenie a podporu susedských vzťahov obyvateľov prihraničných území na oboch stranách spoločnej štátnej hranice.⁵ Tieto aktivity sú podľa Rady Európy základom pri napĺňaní jej hlavného cieľa, ktorým je čo najväčšie zjednotenie európskych štátov a ich obyvateľov.

Z ostatných dokumentov podporujúcich cezhraničnú spoluprácu musíme ešte spomenúť Doplnkový protokol k Európskemu rámcovému dohovoru o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi. Doplnkový protokol vymedzuje práva územných celkov alebo orgánov pre uzatváranie dohôd o cezhraničnej spolupráci.

⁴ <http://www.build.gov.sk/index.php?sekcia=pomoc>

⁵ HALÁS, M. – SLAVÍK, V.: Cezhraničná spolupráca a euroregióny v SR (ciele, realita, perspektívy). In: *Miscellanea geographica* 9. Plzeň : ZČU v Plzni, 2001, s. 171

1.2.2 Euroregióny v EÚ

Fungujúca cezhraničná spolupráca môže v konečnom dôsledku vyústiť do cezhraničných integračných procesov na regionálnej (lokálnej) úrovni a formovaniu regiónov prekračujúcich štátnu hranicu – v Európe nazývaných euroregióny. Tento proces však môže byť aj opačný – vznik euroregiónu sa stane hlavným impulzom rozvoja a úspešného fungovania cezhraničnej spolupráce. Aj keď tento prípad možno považovať za menej prirodzený jav, ako sa ukazuje, na Slovensku nie je až taký neobvyklý. Euroregióny preto môžeme považovať za produkty, ale aj generátory cezhraničnej spolupráce.⁶

Prvé euroregióny sa začali formovať už koncom päťdesiatych rokov na holandsko-nemeckej hranici, v roku 1958 bol prvýkrát použitý pojem Euregio (bolo to pre konkrétne územie, neskôr bol tento termín nahradený všeobecne používaným označením euroregión). V šesťdesiatych rokoch sa začínajú cezhranične riešiť mnohé problémy regionálneho rozvoja, vzdelávania, vrátane jazykového, otázky pohybu za prácou, dopravnej a technickej infraštruktúry, či životného prostredia.

Prudký rozvoj cezhraničnej spolupráce nastal hlavne na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov (začína sa naplňať ERD), masovo vznikajú euroregióny hlavne na vnútorných hraniciach EÚ – najviac v Beneluxe, Nemecku, Rakúsku a Francúzsku. Po demokratických zmenách sa v deväťdesiatych rokoch k týmto procesom začínajú pripájať aj štáty strednej a východnej Európy.

V súčasnej dobe v Európe pôsobí približne 140 euroregiónov rôznych názvov a rôzneho obsahového zamerania nosných úloh.⁷

⁶ HALÁS, M. – SLAVÍK, V.: Cezhraničná spolupráca a euroregióny v SR (ciele, realita, perspektívy). In: *Miscellanea geographica* 9. Plzeň : ZČU v Plzni, 2001, s. 172

⁷ http://www.coe.int/t/e/legal_sffairs/local_and_regional_democracy/

www.euroekonom.sk

www.euroekonom.sk